

Univerza v Mariboru

Pravna fakulteta

Konferencija u okviru bilateralnog međunarodnog projekta:
Pravna analiza postojećeg energetskeg zakonodavstva u Republici Sloveniji i Republici Hrvatskoj
i preporuke za poboljšanje

Pravni fakultet u Zagrebu, 12. 11. 2019

PROCES LIBERALIZACIJE ENERGETSKOG SEKTORA I IZABRANA ORGANIZACIJSKA PITANJA

IZR. PROF. DR. ALEŠ FERČIČ

ales.fercic@um.si

UVOD

[temeljni pojmi i koncepti, vezani na liberalizaciju]

- Privatizacija.
- Regulacija.
- Deregulacija.
- Komercijalizacija.
- Energetska infrastruktura.
- Prirodni monopol.
- Monopolističko usko grlo.
- Obaveze javne službe.
- Usluge od obćeg gospodarskog interesa.

PROCES LIBERALIZACIJE IZABRANIH SEKTORA [1]

[generalna ideja]

- Proces liberalizacije izabranih (infrastrukturnih) sektora
  - > dugoročan proces transformacije tržišta
  - > uklanjanje pravnih i stvarnih prepreka za ulazak novih poduzeća na trg, za natjecanje na tržištu i za tržište te za prekogranične aktivnosti
  - > tržište je ekonomski koncept (socialni in drugi neekonomskih aspekti nisu u prvom planu), pa se stoga javlja potreba po zaštiti korisnica, uz ostalo putem obaveza javnih službi.

PROCES LIBERALIZACIJE IZABRANIH SEKTORA [2]

[situacija u energetsom sektoru prije početka procesa liberalizacije]

- Ugovor o osnivanju EZ za ugljen in čelik.
- Ugovor o Euratom (i Ugovor o EEZ).
- Jedinstveni europski akt.

Bilješka:

- Direktiva 90/547/EEZ o tranzitu električne energije putem prijenosnih mreža (Ur. l., L 313, 13. 11. 1990, 30)
- Direktiva 91/296/EEZ o tranzitu prirodnog plina mrežama (Ur. l., L 147, 12. 6. 1991, 37)
- Direktiva 90/377/EEZ o postupku Zajednice za poboljšanje transparentnosti cijena plina i električne energije koje se zaračunavaju industrijskim krajnjim korisnicima (Ur. l., L 185, 17. 7. 1990, 16).

PROCES LIBERALIZACIJE IZABRANIH SEKTORA [3]

[situacija u energetsom sektoru prije početka procesa liberalizacije]

■ Rezime:

- > u opazovanom periodu unotranje energetske tržište u stvari nije funkcioniralo, a šta je još gore, nacionalna energetska tržišta su više ili manje monopolna ili oligopolna i kao takva dominirana sa strane vertikalno integriranih (javnih) poduzeća,
- > javni ciljevi se uglavnom postižu poduzetniškom ulogom države, to znači kroz javna poduzeća,
- > tržišni mehanizmi nisu korišteni ili ne dovoljno, pa je stoga donesena odluka, da je za učinkovito funkcioniranje unutrašnjeg tržišta nužno aktivirati i pravne alate, koji su bili na raspolago od samog početka europskog procesa integracije ali niso bili korišteni jer je u prvom planu bio fokus na manje osjetljivih tržištih
  - zanimljivo jest, da Evropska komisija nije često upotrebila svojih specialnih ovlasti, da na tom području sama, bez Evropskog parlamenta i Vijeća, izdaje direktive, (gledajte čl. 90(3) UEEZ, čl. 86(3) UEZ i čl. 106(3) UFEU), ali u stvari to je politički dobar pristup jer na taj način bolje izbjegavala sukobe sa članicama i istodobno mogućnost „plana b” jačala ji je pregovaračku poziciju u odnosu na članice
- > uz ekonomsko regulaciju bitna je i tehnička, socialna i okoliška.

PRVI ENERGETSKI PAKET

[1996 i 1998]

- Prvi energetska paket:
  - > Direktiva 96/92/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima unutrašnjeg tržišta električne energije,
Ur. l., L 27, 30. 1. 1997, 20
  - > Direktiva 98/30/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima unutrašnjeg tržišta prirodnog plina,
Ur. l., L 204, 21. 7. 1998, 1

DRUGI ENERGETSKI PKET

[2003]

■ 2 direktivi i 2 uredbi:

- > Direktiva 2003/54/EZ Evropskog parlamenta in Vijeća o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište sa električnom energijom i o ukidanju Direktive 96/92/ES, Ur. I., L 176, 15. 7. 2003, 37;
- > Direktiva 2003/55/EZ Evropskog parlamenta in Vijeća o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište sa prirodnim plinom i o ukidanju Direktive 98/30/ES, Ur. I., L 176, 15. 7. 2003, 57;
- > Uredba Evropskog parlamenta in Vijeća (EZ) 1228/2003 o uslovima za dostup do mreže za prekogranične izmene električne energije, Ur. I., L 176, 15. 7. 2003, 1
- > Uredba Evropskog parlamenta in Vijeća (EZ) 1775/2005 o uslovima za dostup do mreže za prijenos prirodnog plina, Ur. I., L 289, 3. 11. 2005, 1.

TREĆI ENERGETSKI PAKET

[2009]

- 2 direktivi i 3 uredbe:
  - > Direktiva 2009/72/EZ Evropskog parlamenta in Vijeća o zajedničkim pravilima unutrašnjeg tržišta električne energije i ukidanju Direktive 2003/54/ES, Ur. l., L 211, 14. 8. 2009, 55
  - > Direktiva 2009/72/EZ Evropskog parlamenta in Vijeća o zajedničkim pravilima unutrašnjeg tržišta sa prirodnim plinom i ukidanju Direktive 2003/55/ES, Ur. l., L 211, 14. 8. 2009, 94
  - > Uredba (EZ) 714/2009 Evropskog parlamenta in Vijača o uslovima za dostop do mreže za prekogranično izmjenu električne energije i ukidanju Uredbe (EZ) št. 1228/2003, Ur. l., L 11, 14. 8. 2009, 8
  - > Uredba (EZ) 715/2009 Evropskog parlamenta in Vijeća o uslovima za dostup do mreže za prijenos prirodnog plina i ukidanju Uredbe (ES) št. 1775/2005, Ur. l., L 211, 14. 8. 2009, 36
  - > Uredba (EZ) 713/2009 Evropskog parlamenta in Vijača o formiranju Agencije za sudjelovanje energetske regulatora, Ur. l., L 211, 14. 8. 2009, 1.

ČETVRTI ENERGETSKI PAKET [1]

[2018/2019: Čista energija za sve Europljane]

- 4 direktive i 4 uredbe:
  - > Direktiva (EU) 2018/844 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018 o izmjeni Direktive 2010/31/EU o energetskeim svojstvima zgrada i Direktive 2012/27/EU o energetskeoj učinkovitosti
UL L 156, 19.6.2018, str. 75–91,
  - > Direktiva (EU) 2018/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018 o izmjeni Direktive 2012/27/EU o energetskeoj učinkovitosti
UL L 328, 21.12.2018, str. 210–230,
  - > Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018 o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora
UL L 328, 21.12.2018, str. 82–209,
  - > Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019 o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU
UL L 158, 14.6.2019, str. 125–199,

ČETVRTI ENERGETSKI PAKET [2]

[2018/2019]

- > Uredba (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018 o upravljanju energetsom unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uredaba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Europskog parlamenta i Vijeća
UL L 328, 21.12.2018, str. 1–77
- > Uredba (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019 o unutarnjem tržištu električne energije
UL L 158, 14.6.2019, str. 54–124,
- > Uredba (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019 o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2005/89/EZ
UL L 158, 14.6.2019, str. 1–21
- > Uredba (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019 o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora
UL L 158, 14.6.2019, str. 22–53.

ČETVRTI ENERGETSKI PAKET [3]

[2018/2019]

- Direktive i uredbe, koje so bile predhodno spomenute, nisu svi akti, kojima se danas regulira energetski sektor (pravni okvir je puno veći).
- Četvrti energetski paket morat će još urediti tržište prirodnog plina, šta znači, da će biti primljeni dodatni aktovi.
- Četvrti energetski paket regulira više tematskih stubova:
  - energetska učinkovitost
  - energija iz obnovljivih virova
  - organizacija unutrašnjeg tržišta električne energije
  - upravljanje energetskom unijom
  - pripravnost na rizike.

IZABRANA ORGANIZACIJSKA PITANJA [1]

[*splošno*]

- Država kao regulator u novoj paradigmi: regulatorna i poduzetnička funkcija.
- Sektorski regulator i varuh tržišnog natjecanja: izbjegavanje/rješavanje kolizija.
- Vertikalna dezintegracija/separacija: između teorije i prakse
- Regulirana tržišta: razlozi, ciljevi i proporcionalne mjere?.
- Zakonodavni pristup: jedan sistemski zakoni ili više parcijalnih zakona?